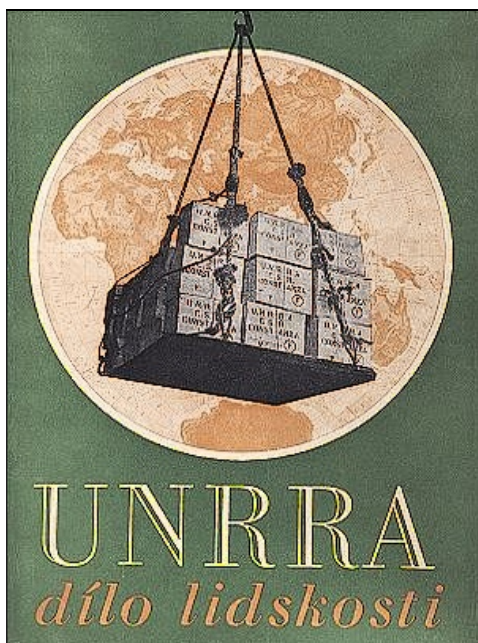




VĚSTNÍK

Praha 28. června 2017

Ročník X., Číslo 6



VÝROČÍ ČILI MINULOST PRO DNEŠEK

Právě před 70 lety, v pondělí 30. června 1947, ukončila svoji činnost v Československu Správa Spojených národů pro pomoc a obnovu známá jako UNRRA. Organizace založená už v roce 1943 vznikla pro mezinárodní pomoc státům, které byly postiženy v rámci 2. světové války. Zajišťovala po válce nezbytné dodávky potravin, léků, oděvů, spotřebního zboží, ale i strojů a dopravních prostředků a paliva.

Činnost organizace však nespočívala jen v hospodářské pomoci. V letech 1945 až 1946 se podílela významným způsobem na repatriaci osob, především v návratu osob z táborů pro vysídlené obyvatele. Pod správou UNRRA byla přes osm set táborů, kde bylo sedm milionů lidí. V době své největší aktivity zaměstnávala po celém světě přes 12.000 zaměstnanců, které řídila centrála v New Yorku. Organizace byla zrušena usnesením Valného shromáždění OSN a jeho činnosti převzaly nově zřízené instituce OSN. Vláda USA dále rozhodla o organizování vlastní pomoci v rámci Marshallova plánu.

V letech 1943 až 1947 rozdělila organizace zboží a materiál v celkové hodnotě 3,7 miliardy dolarů. Na tomto rozpočtu participovaly nejvíce Spojené státy americké, které přispěly do rozpočtu 2,7 miliardy (73%), Velká Británie 625 milionů (17%) a Kanada 139 milionů (3,75%), zbytek rozpočtu uhradilo dalších čtyřicet zemí světa. Nejvíce zásilek získala Čína (518 milionů), Polsko (478 milionů), Itálie (418 milionů), Jugoslávie (416 milionů), Řecko (347 milionů), Československo (261 milionů), Ukrajina a SSSR (188 milionů) a Rakousko (136 milionů).

Československo bylo šestý největší příjemce pomoci. První zásilka k nám dorazila přes přístav v Constantě vlakem na nádraží v Praze-Vršovicích ve středu 30. května 1945. Šlo o 40 vagonů zboží, ve kterých byla dodávka sušeného mléka, sušených švestek, hrachu, cukru, kávy, výtažku z hovězího loje pro přípravu umělého tuku a konzervované tzv. hydrované maso. Nechyběla ani dodávka šatstva. Zásilku převzal ministr výživy Václav Majer v doprovodu československého delegáta UNRRA Františka Němce a zástupců dalších ministerstev. Část zboží putovala rovnou do Moravské Ostravy. V letech 1945 až 1947 převzalo Československo celkem 793.451 tun zboží celkem za 261 milionů dolarů, tj. asi 13,5 miliardy Kčs, to byla asi třetina příjmů státního rozpočtu v roce 1947. Zboží z UNRRA se doprodávalo v obchodech ještě koncem roku 1948.

Přestože bylo Československo jednou z nejrozvinutějších zemí, bylo Němci během války zdecimováno a do průmyslu se muselo znovu hodně investovat. První pomoc ve formě zásilek UNRRA nám pomohla překlenout období, kdy bylo nezbytné obnovit celý stát, průmysl i občanskou společnost. Bohužel ne vše se zcela podařilo. Válka pokrivila nejen naše hospodářství, ale i lidské charaktery a chápání slova pomoc. Díky tomu jsme se snadno dostali do sféry vlivu Moskvy, která nás donutila odmítnout Marshallův plán. Tím byla přehozena výhybka na východ a násilný komunistický puč v únoru 1948 byl jen smutnou dohrou. Události v Československu rozhýbaly z letargie USA. Masivní zásobování Itálie pomohlo zvrátit politické mísky vah v této zemi a zabránit tak tomu, co se stalo u nás.

Vždy, když to bylo zapotřebí svět se dokázal semknout v pomoci potřebným a kdykoli bylo třeba i my jsme světu pomohli. Akce UNRRA zachránila v troskách Evropy nespočet životů, ale zdá se, že my Češi jsme se od té doby příliš nepoučili. Jak by jinak bylo možné, že podle průzkumů je Rusko považováno vůči nám za přátelskou zemi, když od dob Stalina nezměnilo svoji zahraniční politiku vůči světu, jen dnes hraje v jiné tónině. Není na čase uvažovat, proč by někdo hájil zájmy jiné než ty vlastní. Pokud se lež a dezinformace budou často opakovat, možná že se tomu uvěří a lež se stane pravdou, co myslíte?

NOVINKY

Máme za sebou sérii velkých jarních aukcí, ve kterých se nám opět podařilo získat mnohé zajímavé exponáty a doplnit tak naše jednotlivé sbírky. Poměrně výrazně se podařilo doplnit sbírku pohlednic T o několik desítek nových přírůstků a už během několika málo týdnů se dostaneme přes hranici 10.000 ks. Průběžně se doplňují i ostatní doprovodné sbírky ať to jsou hlavičkové papíry nebo reklamní účtenky a zálepky. Asi nejvíce se však podařilo doplnit sbírku E. Nejde ani tak o dekorativní či světoznámé firmy, ale o průběžně doplňovaný soubor vzorových tisků z anglických tiskáren. V neposlední řadě byla doplněna sbírka českých akcií. Od počátku roku to bylo už 34 exponátů, takže aktuální stav sbírky A je na počtu 2.601 ks. Dař se to i díky Vaší pomoci.

Je na čase tedy několik z nových přírůstků představit. Prvním je podílový list německého fotbalového klubu Pirmasens E.V. ze spolkové země Porýní-Falc. Obecně je velmi vzácné sehnat papíry se sportovní tematikou. Akcie fotbalových velkoklubů se buď na sběratelském trhu vůbec nevyskytují a pokud ano, je jejich cena velmi enormní co do její výše. U menších klubů je zase problém s výskytem pro poměrně malý počet vůbec vydaných kusů. I proto je získání takového podílu svátkem.

Podobně hledané jsou i papíry z bývalého Sovětského svazu. Kdysi výrazně opomíjené papíry se staly módním hitem mezi ruskými sběrateli, kteří za stovky a tisíce EUR nakupují papíry carského Ruska a SSSR, které předtím jejich předci prodali za zlomek jejich dnešních hodnot.

Z grafického hlediska jde o překrásně vyvedené a po technické stránce vypracované papíry, tradiční ruské ceninové grafiky s nezbytným orlovým pestrotiskem. Kromě toho jsou papíry vydané v socialismu prvkem již nevídaným. Proto je zařazení státního dluhopisu SSSR vydaného v Moskvě v roce 1927 dalším příspěvkem do našich sbírek, který rádi představíme veřejnosti.

Pomalu přejdeme k českým papírům. Byť ten další co následuje je spíše typický představitel podniků vzniklých v rámci podunajské monarchie. Akcie „ELBEMÜHL“ Papierfabriks- & Verlags-Gesellschaft vydaná ve Vídni 1. října 1896 v nominální hodnotě 100 zl. má české kořeny, ale jde o papír rakouský.

„Labský mlýn“, společnost pro vyrábění papíru a nakladatelství byla založena v únoru 1873, aby převzala papírnu v Hostinném (Papierfabrik in Arnau), pobočný závod v Dobré Mysli (Gutsmuts) a papírnu v Klášterní Lhotě u Hostinného (Mönchsdorf bei Arnau). Základní kapitál byl 3.000.000 zl., rozdělený do 30.000 ks po 100 zl., v roce 1875 snížen o 300.000 zl. zničením 3.000 ks. Až do roku 1896 šlo firmu považovat za ryze český podnik se sídlem ve Vídni. Tehdy koupila sv. Hypolitickou papírnu (St. Pöltener Papierfabrik Johann Blum) v Horním Wagramu a její podnikání se stalo celostátní. Ve stejném roce došlo ke snížení kapitálu na 1.620.000 zl., přičemž došlo k výměně všech akcií, takže nově bylo vydáno 16.200 ks po 100 zl. a všechny dosavadní akcie byly zničeny. Emise, kterou se nám nyní podařilo získat je tak vlastně nejstarší dochovanou emisí.

V dalších letech firma získala papírnu v Přibyslavi a Holoubkově. kromě toho ovládla tiskárnu Waldheim-Eberle A.-G. a další podniky, které se staly součástí koncernu Elbemühl. V roce 1920 rozhodla valná hromada o přeměně továren v Československu v samostatnou firmu. Ta byla založena v roce 1921 pod názvem Österreichische Aktiengesellschaft für Papierindustrie. V roce 1923 se přejmenovala na Akciová společnost spojených továren na papír, cellulosu a dřevovinu "Pražský labský mlýn". Název zůstal až do znárodnění v roce 1945 a začlenění do Krkonošských papíren, n. p.

Původní firma „Elbemühl“ zůstala i nadále v Rakousku a její akcie byly od roku 1935 kótovány na vídeňské burze. Vyčleněním českých závodů do samostatné firmy byla přerušena linie a akcii musíme považovat za rakouskou, byť s českými kořeny. Přestože není česká, jde o velmi vzácný kus, který se v aukcích často neobjevuje. Akcie byly totiž později nahrazeny za kusy v rakouských šilincích.



E6762 – Podílový list Fussball-Klub Pirmasens E.V. na 1.000 RM, 1920



E6763 – Obligace SSSR na 6% úrok, vydaná na 25 rublů v roce 1927



E6764 - Akcie Elbemühl Papierfabriks z roku 1896 na 100 zl.



A2579 – Dluhopis Spolku německých obchodníků v Plzni, 1907



A2578 – Dluhopis Německého tělocvičného spolku v Hutí, 1930

Československá republika měla od svého vzniku problémy s národnostmi obyvatel. Zákony proto sloučili dva největší národy a vznikla jednotná národnost Československá. Maďarům, Polákům a přirozeně Němcům se to příliš nelíbilo. Další vývoj směřující k událostem roku 1938 všichni známe. V jejich důsledku došlo k událostem roku 1945, tedy odsunu nepřátelských obyvatel z republiky. Od té doby se na původní české, byť národnosti německé obyvatele zapomnělo a nebo byly hanlivě nazýváni Sudeťáci. V každé skupině je černá ovce, stejně tak jako čestný člověk, který je jen obětí doby a situace.

Všichni bychom se měli snažit připomínat činy, které vedly k těm hrůzným událostem oněch let. Ať už to byla Mnichovská dohoda, střelba na české četníky, ale i vyřizování účtů v květnu 1945, mnohdy samozvanými členy revolučních či snad lépe rabovacích gard, organizátorů brněnského pochodu smrti nebo vraždy nevinných lidí jen proto, že byly Němci. Taková byla sice doba, ale právě proto by se na to nemělo zapomínat, aby se už nikdy neopakovala, jde totiž i o naši vlastní budoucnost.

Snad právě proto si ještě představíme další dvě novinky získané do sbírek, které mají k tématu blízko. Němci žijící u nás byli z většiny dobrými hospodáři, kteří pracovali pro celek a mnohdy i spolu s Čechy. Češi měli ve vnitrozemí a některých větších městech svého Sokola nebo Orla, ale v menších městech, kde nebylo tolik Čechů, bylo těžké národní spolky vůbec ustavit. V okrese Jablonec nad Nisou, tedy dalo by se říci v jednoho z center českých Němců leží obec Pěňčín, kdysi součást panství Svijany. V jejím okolí jsou menší vesničky, patřící dnes pod Pěňčín. Jednou z nich je i Huť, německy zvaná Labau. Dnes má 308 obyvatel. Kdysi jich bylo víc, žili tu převážně skláři. První sokolovna zde byla postavena už v roce 1911, jenže ta časem nestačila potřebám a tak byla v roce 1930 zvětšena. Na její výstavbu vydal spolek Deutschen Turnverein Labau und Umgebung (Německý tělocvičný spolek Huť a okolí) 4% dluhopisy po 500 Kč, splatné až do roku 1951. Vyplácení dluhopisů a úroků zajišťovala zdejší Spar- und Darlehenskassen-Verein für Labau und Umgebung. Na ploše 722 m² se podařilo postavit moderní stavbu, která stojí dodnes. Bohužel její vzhled je značně omšelý a budova vypadá opuštěně. Je to jistě dáno nízkým počtem lidí v obci, ale i tím, že majetek v pohraničí nám padnul zadarmo do klína a nenašel cestu do našich srdcí. Vždyť co nám nepřiroste, považujeme za cizí majetek a také se tak k němu chováme. Nebo bylo zničeno málo vesnic v pohraničí?.

O trochu lépe na tom byla další stavba, opět financovaná dluhopisy. Spolek německých obchodníků a průmyslníků v Plzni a okolí (Verein der deutschen Kaufleute und Industriellen in Pilsen und Umgebung). Spolek založený 10. března 1886 sídlil v Německém domě v Goethově ulici. Z popudu spolku byla v roce 1908 vystavěna Německá obchodní akademie v Plzni, jež byla financována právě z emise těchto dluhopisů. Valná hromada spolku konaná 7. dubna 1906 rozhodla vydat 500 ks dluhopisů po 200 K tj. v objemu 100.000 K. Emise byla umorována od 1. března 1909 vždy pololetně až do roku 1941.

O vznik obchodní školy usiloval spolek už od svého založení, ale již zde byla škola česká. Přesto se nevzdával a douletou školu pro 45 žáků otevřel již v roce 1894 až časem vznikla čtyřletá, pro kterou byla v roce 1908 postavena moderní budova, až do roku 1918 zvaná „Kaiser Franz Joseph Deutsche Handelsakademie in Pilsen“. Německá škola existovala až do května 1945, kdy byly veškeré německé školy zrušeny. Výnosem Zemského národního výboru v Praze z 28. června 1945 byl rozpuštěn i spolek německých obchodníků a průmyslníků a školu převzala Vyšší hospodářská škola v Plzni. Dnes je to Střední odborná škola obchodu, užitého umění a designu, známá spíše jako „Nerudovka“. Budova, kdysi postavená z popudu německých či lépe rakouských podnikatelů tak slouží i dnes svému účelu. To je dobře, jen je dobré si podobné historie občas připomenout.

